

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

פרשת משפטים

עבד ד' - הוא לבדו חופשי

מצד אחד, דברים אלו של חז"ל מבטאים את זעקתה של התורה: **על האדם להיות בן חורין**. אך מאידך, הם יכולים לעורר תמיהה: הרי הקב"ה אומר בפירוש כי הוא רוצה שנהיה עבדיו, "עבְדֵי הִם", וכיצד מסתדרת קביעה זו עם השאיפה לחירות? חז"ל (אבות ו', ב') מסבירים כי "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה", אך במבט ראשון נראה כי דווקא ההפך הוא הנכון: מי שאינו עוסק בתורה יכול לעשות ככל העולה על רוחו, ולעומתו, על המקיים את התורה מוטלות מצוות שונות, המגבילות את רצונו.

פרשתנו מתחילה ב' החיבור - "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", על מנת להדגיש כי היא מהווה המשך ישיר לעשרת הדיברות אותם קראנו בשבוע שעבר. מתוך כל מצוות התורה, בחר ריבונו של עולם לפתוח דווקא בפרשיית עבד עברי, כיוון שניתן ללמוד ממנה עניין מהותי ביותר.

כאשר אנו מתבוננים בדיני העבד העברי, מתגלה כי המסר המרכזי העולה מהם הוא כי התורה שוללת את העבדות; ראשית, התורה מציינת כי זמן עבדותו הינו מוגבל, 'שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבְשִׁבְעַת יָצָא לְחֻפְשֵׁי חָנָם'. בנוסף, גם תוך כדי שש השנים הללו מלמדים אותנו רבותינו (קידושין, כ' ע"א) כי על האדון לדאוג לעבדו כפי שהוא דואג לעצמו: לאכול את אותו סוג לחם, לשתות את אותו סוג יין ולישון על גבי אותו סוג של כרית.

עבדות וחירות אינן תלויות במה שאדם מרגיש ורוצה. אדם יכול לרצות להיות עבד

אלא, שעלינו להבין טוב יותר מהו 'עבד' ומהו 'בן חורין'. **עבדות וחירות אינן תלויות במה שאדם מרגיש ורוצה**. בן חורין הוא מי שחי על-פי הטבע האמיתי שלו. לצערנו, **אדם יכול לרצות להיות עבד, להיות משועבד ליצריו ולתאוותיו**. על-מנת שנוכל לנהל בצורה הנכונה והמיטבית את כוחות הגוף והנפש שלנו, יוצר האדם, המכיר אותנו בצורה הטובה ביותר, נתן לנו את התורה, המבררת לנו מי אנחנו, מה תפקידנו בעולם, ומה עלינו לעשות כדי להגשים בצורה הטובה ביותר את ייעודנו וטבענו. רק חיים כאלה, הממלאים את התפקיד שלשמו נבראנו, הינם חיי בני חורין אמיתיים. וכפי שכתב רבי יהודה הלוי: **"עבד ד' - הוא לבד חפשי"**.

סלידת התורה מהעבדות מתבטאת בצורה החזקה ביותר במקרה בו העבד אינו רוצה אחרי שש שנים לצאת לחירות: **"אֶהְיֶינָהּ אֶת אֲדֹנָי... לֹא אֶצְא חָפְשִׁי"**. במקרה שכזה, נלקח העבד אל דלת הבית, ושם רוצעים את אוזנו. את הטעם לכך מסביר רבן יוחנן בן זכאי (שם, כ"ב): **'אוזן ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי 'כי לי בני ישראל עבדים' - ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו - ירצע'**.

מעוניינים להרחיב?

סרקו את הקוד לצפייה בדברי הרב דרוקמן זצ"ל